

DIRECTOR

Dr. AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
invoială

REDACTOR

Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 200 Lei

Pe 6 luni . . . 100 Lei

Pentru străinătate 400 Lei

Unitatea

Foale bisericescă — Apare în fiecare Sâmbătă

„Vreau să mă fac sfântă“

(+). Toate ne sunt cu puțință întru Hristos care ne întărește. Chiar și lucrul cel mai anevoie, dar totodată și cel mai mare, al vieții omenești: sfințenia. Așa ne învață Apostolul Neamurilor și așa ne dovedește istoria Bisericii cu pilde convingătoare, din veacuri de mult apuse și din vremuri foarte aproape de noi.

Maria Iosefina Rossello, înscrisă sărbătorite Dumineca trecută de Vicarul Domnului în albul Fericirilor, e una din aceste pilde, pe cât de strălucite, pe atât de măngăietoare pentru orice conștiință creștină. Făclia acestei vieți binecuvântată a luminat, a încălzit și s'a mistuit toată în veacul trecut, între anii 1811—1880. Principiile călăuzitoare ale micii Benedicta — așa o chema din botez, numele de M. Iosefina primindu-l în călugărie — sunt limpezi și simple ca sufletul ei de copilă neînșcolată dela țară și care trăiește din lucrul mâinilor sale. »Voglio farmi santa, evitando il peccato, rendendomi utile al prossimo = Vreau să mă fac sfântă, încunjurând păcatul și făcându-mă de folos deaproapelui«.

Asta i-a fost hotărârea din pruncie. Și cât a trăit a adâncit-o mereu și a dus-o la îndeplinire cu energie într'adevăr eroică. »Inima la Dumnezeu și mâna la lucru«, spunea ea deseori, mai târziu, tovarășelor sale de viață monahicească în legăturile așezământului mănăstiresc »Fiicele Maicii Indurării«, de ea întemeiat la 1837. »Călăgărița care, urmându-și rânduitala monahicească, știe să se roage și să lucreze cu veselie, sboară spre sfințenie«. — Las că și era de muncit și de cerut ajutor de sus în mijlocul copiilor nimănui, săraci și înrăiți, pe cari Iosefina și tovarășele sale de mucenicie lentă și fără vărsare de sânge, le adunau de pe stradă să le facă parte de sălaș, haină, hrană și educație în frica lui Dumnezeu. (La moartea Fericitei în trei așa zise »Case della Provvidenza« erau ocrotite 200 copile de stradă și în 68 alte case de-ale congregației »Fiicelor Maicii Indurării« căpătau creștere mi și mi de copilași și copilișe, respectiv erau îngrijiiți mi și mi de bolnavi. Astăzi se face același lucru în nu mai puțin de 240 de case de-ale congregației prin Italia și cele două Americi).

Sufletul acesta mare (cum caracterizează Sf. Părinte pe Fer. Giuseppa Rossello) a durat opere grandioase fără să fie așteptat momente excepționale pentru lucrări extraordinare. Mănată de acest gând, le aduce aminte tuturor că trebuie să se știe jertfă fără încetare și fără cruțare, dragostea lui Hristos ne cunoșcând limite. În totdeauna și în toate căutând însă numai voia lui Dumnezeu: »Mortificația corporală să nu fie în paguba mortificației interne (care-i cea esențială și care) voiește lăpădarea de voia proprie pentru a se conforma voinei lui Dumnezeu«. Pretutindenea: pe pereții camerelor de lucru, a trapezelor și a bolnițelor, se puteau citi îndatoririle micii creștine. »Acolo stau scrise — zicea dânsa — iar noi trebuie să le înfăptuim pe toate«.

Mai presus de toate îndatoririle, dânsa puneă instrucția religioasă. »Faceți pe cei mici să învețe catehismul. Primele adevăruri învățate de copil vor avea înțeles asupra întregii lui existențe. Prin armare de voi atârna o viață: aduceți-vă aminte de aceasta«. »Caută să propunem catehismul în școli cu orice preț: noi nu existăm decât pentru asta. Și va veni o zi când va fi oprit? Ei bine: îl vom preda în ascuns«. — Cu acest program de viață pe care, înainte de toate, l-a observat eroic și așași, a intrat Sora Iosefina în fericirea sfinților.

Reforma universităților

Noua lege a învățământului superior — Inoiri laudabile și lipsuri deplorabile — Degradarea academiilor teologice — Dreptul nostru de a intra în universitate

(=). Școala făurește viitorul. De aici importanța ei covârșitoare în viața neamului.

Pe scara învățământului, universitatea ține locul cel mai înalt. Și cel mai însemnat. Ea este adevăratul laborator al spiritualității colective. Ea pecetluște și dă formă definitivă fizionomiei sufletești a elitelor conducătoare. Ea deschide orizonturile și călăuzește privirile spre zarea viitorului. Ea crează valorile culturale și pornește curentele de opinii care pun lumea în mișcare spre realizarea idealurilor de mai mult bine și de mai mare fericire. — Prin aceasta, locul școlii înalte în viața publică, și în grija care trebuie să i-se acorde din partea tuturor, este cât se poate de limpede definit.

Așa cum am avut-o până astăzi, păstrătoare și stricătoare de vechi tradiții medievale din care s'a născut, universitatea noastră are netăgăduite fețe de lumină, dar și mari pete de umbră. Se cade să le păstrăm pe cele din urmă și să îndepărtăm pe cele din urmă.

Nu e greu de constatat că ele, umbrele, sunt pricinuite în parte de oameni; de scăderile și de greșelile pe care șubreda fire omenească le duce cu sine la catedră ca și la altar. Altele însă sunt proiecțiuni ale însăși structurii bătrânelor așezăminte, în trupul cărora vremile au măcinat mereu și au semănat microbii multor boale până azi nevindecate. — Orice încercare serioasă de îndreptare fie a unora fie a altora din aceste scăderi, asupra cărora nu avem puțința de a stăruia aci prea mult, este binevenită și trebuie primită cu sinceră bucurie.

Cu aceste sentimente întâmpinăm recenta lege a învățământului superior și special, pe care ne-a dat-o d. A. Călinescu. Salutăm în ea bunele intențiuni ca și curajul inolor pe care-l tradează, precum și o seamă de dispozițiuni concrete pe care le găsim norocoase. Vom sublinia câteva din acestea.

Legea țintește o raționalizare a învățământului. Situația de astăzi era haotică. Se creiau catedre din considerațiuni personale și prin machinațiuni oculte. Acum ele se fixează după cerințele obiective ale științelor respective. Principiul e, fără discuție, bun. (Nu discutăm amănuntele aplicării). — Norme nouă și severe pentru o mai bună selecționare a profesorilor. S'a generalizat sistemul concursului care, oricum, este mai obiectiv decât »chietările« din trecut. — Se interzice cumularea mai multor catedre în aceeași mână. În schimb, profesorii vor fi obligați, sub grele sancțiuni, nu numai să-și țină regulat cursurile, ci să și contribuie personal la munca de producție culturală prin lucrări originale pe care vor trebui să-le pu-

blice din când în când. — Scurt, scopul urmărit de lege l-a definit însuși ministrul așa: »pe deoparte de a ilesni studentului însușirea cunoștințelor necesare printr'un învățământ concentrat, pe de altă parte de a asigura recrutarea profesorilor în condițiuni mai îngrijite și, în fine, de a crea o atmosferă morală și de prestigiu în jurul universităților«.

Subliniind cu satisfacție aceste inoiri pe care le dorim cât mai rodnice, trebuie totuși să mărturisim că nu putem socoti deplin deslegată, prin ele, problema reformei universitare. Era, de sigur, necesară o reorganizare și o raționalizare a cadrelor și catedrelor. Trebuia să se asigure munca și competența profesorilor. Dar peste toate acestea și, mult mai importantă, ni-se pare o altă îndreptare despre care am scris nu odată în aceste coloane: *înțelegerea spiritului din universități*. Trebuie creat acolo, în marile uzine ale spiritualității colective, un spirit nou, o nouă orientare sufletească a generațiilor tinere, plămădită din căldura și din lumina eternelor valori ideale ale creștinismului. Concepția de viață creștină trebuie să fie temelia și forța armonizatoare a întregului învățământ care, lipsit de puterea acestui ideal de sinteză, va rămâne mereu deslănat și desmățat, distrămător de conștiințe și de societate.

Ar fi fost greu să se asigure acest dezlănat în texte de lege? Poate. Ar fi fost totuși cu puțință și ar fi fost necesar să i-se creeze condițiunile trebuitoare pentru a se putea impune. Dacă mai mult nu, se putea face măcar un început: *să se fi dat științelor teologice locul de cinste și amploarea cuvenită*, ca să se impună ca element determinant în atmosfera universitară. Ar fi fost cu atât mai firesc acest lucru, cu cât actualul regim se declară limpede și categoric susținător al valorilor spirituale și în deosebi a celor religioase creștine.

Cu mare durere trebuie să spunem că din acest punct de vedere legea este o mare deslăuzie. Trei facultăți de teologie pentru toată țara. Toate trei ortodoxe. Nici unul din celelalte culte nu va avea puțința de a da învățătura înaltă și grade academice clerului său. — Și însăși pomenitele facultăți ortodoxe vor avea o existență minoră în sânul universităților. Câte 8 catedre fiecare, nu mai mult. Câte 4—5 ore de curs săptămânal fiecare din ele. În total vreo 36 de ore. Impărțite la 4 ani, urmează că studenții vor avea câte 9 ore la săptămână! Cine-și poate închipui că se va face ispravă în felul acesta? De știință teologică cu greu va putea fi vorba. Iar, alături de celelalte facultăți, teologia va fi adevărată cenușotcă.

Să trecem însă peste acest capitol care deocamdată pe noi nu ne privește direct. Ce soartă se creiază, prin noua lege, învățământului teologic al bisericii noastre? Surpriza uluitoare: în loc să mergem înainte, am fost degradați. *Academiile noastre de teologie nu mai sunt școli înalte.* În această categorie intră numai facultățile universităților, politehnicele (în care se încadrează academiile de înalte studii agronomice, Institutul de chimie agricolă și alimentară, Institutul de chimie industrială, Institutul electrotehnic, facultatea de științe agricole dela Chișinău și Academia de arhitectură București) și academiile de înalte studii comerciale și industriale. Gata. — Există însă o nouă categorie de școli: „școli speciale”. Ele sunt ceva „intermedii între învățământul superior și cel secundar”. Profesorii lor „sunt asimilați cu conferențiarul universitar; maestrul cu asistenții universitari”. În această categorie intră: „Academiile teologice, Institutul de educație fizică din București, Academiile de arte frumoase..., Academiile de muzică și artă dramatică...” — Astfel degradate, școlile de teologie „vor fi conduse de un director numit de ministru” și vor avea 6, zi șase, profesori și doi maștri fiecare. Catedrele însăși sunt fixate de lege și, din păcate, într-un fel care nu se potrivește cu importanța pe care diferitele discipline teologice o au după concepția noastră. (Dreptul bis., de ex., lipsește, pur și simplu).

Să intrăm în discuția mai amănunțită a acestor rândueți. Credem că e de prisos. Probabil ele privesc numai învățământul teologic ortodox care are, în afară de Academii, și trei facultăți încadrate în universitate. — Nouă nu ni se pot aplica. Ni s'ar crea o situație deadreptul imposibilă; ceea ce nu a putut fi în intențiunea legiuitorului. — Noi înțelegem să mergem înainte, nu îndărăt. Vrem să dăm clerului nostru o pregătire superioară și să-i asigurăm prestigiul potrivit cu pregătirea înaltă pe care o are. Ni se pare absurd ca absolvenții Academiei noastre: cu 4-5 ani de studii grele după bacalaureat, să nu aibă atâta cinste câtă li-se dă celor care, 3 ori 4 ani numai, învață cum se gunoiește pământul și cum se gătesc în bucătărie fripturile cele mai gustoase.

Din capul locului, *trebuie să ni-se deschidă și nouă poarta universităților.* Avem și noi drep-

tul să dăm clerului nostru o pregătire superioară și titlurile academice care se împart cu mână largă tuturor celor cari învață nobila artă de a îngrășa vacile ori de a înoda firele electrice. Prea multă vreme am fost lipsiți de un drept care este elementar și care în principiu ne-a fost de mult recunoscut. Acuma este privilegiul și momentul suprem să ni-se facă dreptate. Cu atât mai mult și cu atât mai ușor, că punerea în aplicare a acestui drept al nostru nu va însemna nici un fel de îngreunare deosebită pentru visteria Statului.

În nici un caz însă nu înțelegem să pierdem și ceea ce avem. De aceea ne place să credem că legea pe noi nu ne privește. Rugăm, în consecință, On. Guvern să se gândească și la noi și să ne facă dreptatea pe care o așteptăm de atâta vreme.

Indemn din adâncul vremilor. De praznicul Sf. Arhanghel, P. S. S. Partenie Ciopron, episcopul armatei a slujit, în sobor de preoți, la Biserica Incoronării din Alba-Iulia un Tedeum pentru Măria Sa Marele Voevod Mihail și un parastas pentru Mihail Viteazul. Prezent la acest act sfânt, d. *Nicolae Iorga* a rostit un clasic cuvânt ocazional, cuprinzând trecutul și desprinzând din el învățămintele ce îmbie vremilor agitate și grele prin cari tocmai trecem. Reproducem o parte din acest cuvânt al Dascălului Neamului, care reprezintă aici nu numai Liga Culturală, ci însăși conștiința curată și demnă a tot ce-i într'adevăr român:

„Nici un om nu trăește pentru el, ci aduce prinosul lui la ceea ce au adus alți oameni și pregătește în felul acesta viitorul poporului său. De-i vor păstra amintirea sau nu, aceasta nu are nici un preț. Datoria trebuie îndeplinită până la sfârșit. Și el (Mihail Viteazul, N. R.) știa că ce l-a lipsit lui atunci și ce l-a făcut să sângere de sabia dușmanilor, va răsări în generația următoare; și a răsărit.

Crezul lui s'a scoborât în mintea cărturarilor.

Minunata literatură a îndemnat către desrobirea celor robiți și către unirea românilor.

Țăranii de aici din Ardeal, după trecere de vreo două veacuri, s'au ridicat fără a-i cunoaște numele, pentru a-i urmări scopurile lui.

Frânt pe roată, Horia s'a jertfit aceluiaș crez căruia s'a jertfit pierind de sabia dușmană Mihail Viteazul pe Câmpia Turzii și au fost oameni cari au putut crede că și această jertfă este înzadar.

Dar au mai trecut dela jertfirea aceasta, a țăranilor ardeleni, câțiva zeci de ani, s'au împlinit veacuri și Regele Ferdinand a intrat, în fruntea ostașilor săi, în văile Ardealului învins odată. Cu dârzenie românească a început din nou, până ce clipa izbăvirii a sosit prin mila nimănil.

Dacă România de astăzi ar fi din mila culva, ar putea porunca aceluia să desfacă ceea ce s'a făcut. România aceasta am făcut-o noi cu toate puterile noastre și nimeni pe lume nu poate s'o desfacă.

Moștenirea huniadeștilor de odinioară, care în biserica străbună, se odihnește alături de moștenirea lui Vodă Mihail, a lui Horia și a neuitatului Rege Ferdinand, stă în seama noastră, este în seama Regelui, în jurul cărui ne strângem. Este în seama copilului minunat Care-i va moșteni și Mihail Viteazul ne spune din adâncul vremurilor: „să fiți viteji, drepți și credincioși”, așa cum a fost el.

Din partea mea eu nu pot să închei decât cu ceea ce este desigur în inima d-voastră a tuturor spunând: Dă Doamne să se prefacă în praf și fum sub picioarele lui Carol al II-lea oricine ar îndrăzni să se atingă de această sfântă țară”.

Biblioteci protopopești

În ierarhia profesiunilor locul de frunte îl ocupă oficiul preoțesc, care reclamă anumite calități, fără de cari preotul nu poate fi ea înălțimea chemării sale; chemare pe cât de grea, pe atât de sublimă. Printre alte calități demnitatea statului preoțesc cere preotului și știința, ca o condiție sine qua non. Preoții tuturor timpurilor trebuie să fie oameni culți, oameni cu un vast bagaj de cunoștințe multilaterale.

Acesta este un adevăr asupra cărui toată lumea este de acord.

De aceea în legătură cu cultura generală a preotului, cred că mult mai folositor decât

Foia „Unirii”

Indulgențe orientale

— Răspuns preotului Ghia-Craiova —

2. de Preot **Dr. Ioan Stanciu**

Am fi foarte bucuroși să ni-se poată arăta vr'o indulgență catolică, de felul celor orientate următoare:

1. *Gherman arhiepiscop în Cipru*, în 1260 a dat cartea următoare de iertare:

„Smerenia noastră prin harul și darul și puterea preasfântului Duh dată de Mântuitorul nostru Iisus Hristos dumnezeștilor și sfinților săi ucenici să lege și să deslege păcatele oamenilor, zicând cărora le veți iertase vor ierta lor și cărora le veți ține, vor fi reținute, care dela ei a ajuns la noi în mod succesiv acel har, iertăm pe fida noastră spirituală N. cu privire la toate câte a păcătuit ca om și a greșit în contra lui Dumnezeu cu cuvântul, cu lucrarea, cu cugetarea și cu toate simțurile ei. Dacă însă a căzut sub excomunicarea sau blestemul arhierului sau a tatălui sau a mamei sau pe sine s'a blestemat sau a călcat jurământul sau cu oricari a te păcate ca om s'a încărcat și acelea le-a mărturisit duhovnicilor și a luat dela ei canon, o liberăm de vina și legătura tuturor acelor și

o iertăm cu puterea atotputernicului și închinatului Duh și ori câte din uitare sau rușine le-a tăcut, să i-le ierte ei Dumnezeu, care este binecuvântat în veci, Amin”, (vezi Goar, Euhologii ed. Veneția, 1730 p 542)

2. *Ioachim patriarhul Ierusalimului* în 1463 a dat o indulgență pentru *principele Vasile Vasilovici* și a trimis-o prin protosincelul său, Iosif, ales mitropolit al Cesareii Palestinei, (vezi Kodoko, Litterae absolutoriae patriarcharum Hierosolymitarum, în Journal du Ministère de l'Instruction publique, Petropoli, 1897, luna Iunie pag. 271 și 274).

3. *Macarie II arhiepiscop al Kievului*, 1538-1555, a dat următoarea indulgență: „Noi Macarie din mila lui Dumnezeu arhiepiscop al Kievului, Volhiniei și întregii Rusii, către stăpânul Atotputernicului Dumnezeu. Prin aceasta facem cunoscut că un rob al lui Dumnezeu cu numele *prințul Teodor Vladimirsky* a trecut la cele veșnice. Îți recomandăm a-i înlesni de urgență intrarea în împărăția cerurilor. Noi l-am deslegat de toate păcatele săvârșite și i-am dat binecuvântarea noastră arhierască. Nu mai este deci nici o piedecă pentru a fi liber să treacă. Dar ca să se întâmple aceasta, l-am prevăzut cu acest certificat. Dat în mănăstirea noastră din Kiev, în ziua de 20 Iulie, anul 1541. Cu smerenie Macarie arhiepiscop al Kievului, Volhiniei și Rusiei întregi”. Originalul

se păstrează în British Museum; (vezi și Nuova Antologia, Sentimentul religios, București, ed. Socec, pag. 18-19).

4. *Ieremia II, patriarh 1572-1580 al Constantinopolului* în 1576 a trimis 62 indulgențe *exarhului, de Kios, Teodosiu Zygomalas*, (vezi Martinus Crusius, Turco Graecia, Basilea, 1584, c. IV. p. 104 și Schelstrate, Acta Ecclesiae orientalis contra Lutheri haeresim, Roma, 1739, pag. 792-793).

5. *Mihail VII patriarh al Antiochiei*, în 1580 a dat următoarea indulgență: „Mihail din mila lui Dumnezeu patriarh a mării lui Dumnezeu cetăți a Antiochiei și a întregului Orient. Prin harul, darul și puterea sfântului și făcătorului de viață Duh dată de Mântuitorul nostru Iisus Hristos dumnezeștilor și sfinților săi ucenici să lege și să deslege păcatele oamenilor, zicându-le lor: cărora le veți ierta păcatele se vor ierta lor și cărora le veți ține vor fi reținute, care dela ei în mod succesiv a ajuns la noi, iertăm pe fiul nostru *Teodosiu Zygomalas* noi, iertăm pe fiul nostru cu cuvântul, cu greșit în contra lui Dumnezeu cu cuvântul, cu lucrul, cu cugetarea și cu toate simțurile lui. Dacă însă a căzut sub blestemul sau anatema vreunui arhieru, ori a tatălui, ori a mamei sale, sau pe sine s'a blestemat sau a'a jurat și de ori cari alte păcate s'a cuprins ca om și acelea le-a mărturisit duhovnicilor și canonul l-a iertat”.

a constata necesitatea acestei culturi la preoții timpurilor noastre, ar fi luarea anumitor măsuri în urma cărora preotul din epoca mașinismului să-și poată însuși cultura necesară prin mijlocul cititului, care-i stă la îndemână flecăruia, dacă are cartea la dispoziție.

Preotul din secolul „luminii“ n'are carte din care să se instruiască.

Oricât de paradoxală pare această constatare tristă, este adevărată. — Se impune să combatem cauzele și vom avea efectele cari le dorim cu toții, vom avea preoți culti.

Să-i dăm preotului posibilitatea să citească! Ținând seamă de anumite momente psihologice, această puțință să i-o dăm în timpul când preotul are pasiunea cărții.

Fără îndoielă, timpul când simte nevoia cărții coincide cu plecarea din seminar în viața Domnului. După patru ani de intensă muncă intelectuală, cu o minte disciplinată pentru studiu, teologul părăsește mediul intelectual al seminarului cu hotărârea fermă de a continua studiul în parohie, deoparte pentru a-și completa lacunele care le cunoaște în urma propriilor sale verificări, de altă parte pentru a pătrunde cât mai adânc tainele științelor.

Instalat în parohie ar pune în practică hotărârea luată în seminar, dacă nu s'ar izbi de greutatea materiale, care nici pe departe nu-i permit luxul de a-și procura cărți. Se scurge zi după zi și fiecare zi își are greutatea amarăciunilor, lipsurile. Preotul absorbit de lipsurile zilnice este constrâns să renunțe la planurile ce și-le făurise. Sufletul lui este copleșit de durere când vede cum se sfulberă în neant planul său. Caută leac care să-i aline durerea renunțării, caută o justificare. Își justifică renunțarea prin lipsa cărții, provenită din lipsa banului.

Din acest moment simte ușurarea ce o simte fiecare om când printr-o modalitate oarecare izbutește să nu-și impute o vină. Și procesul sufletesc al renunțării încetează.

Mai târziu, chiar dacă are posibilități să-și procure cărțile necesare, nu și-le mai procură, deoarece este deja complet leșit din ogașul studiului. Atât de leșit, încât pregătirea unei teme pastorale pentru sinodul protopopesc i se pare de o greutate excepțională. Se complice în viața fără preocupări intelectuale, in-

comparabil mai ușoară ca viața împreună cu eforturi mintale.

Preocupările intelectuale sunt înlocuite cu preocupările materiale. Așa se explică goana după avere.

În mod fatal urmează rustificarea, declinul intelectual, fapt care se manifestă în toate acțiunile preotului.

Ce este mai trist, preotul nu observă decăderea sa intelectuală; el continuă să se considere un intelectual de marcă, spre stupefacția oamenilor culti cărora le este dat să constate cu regret, uneori cu mare satisfacție, că respectivul preot n'a rămas din ce a fost decât o epavă intelectuală.

În această situație cu adevărat lamentabilă, trebuie venit în ajutorul preotului.

Nu prin vorbărie deșartă, ci prin a-i pune la dispoziție cartea, într-o vreme când îi poate fi folositoare. Îi este utilă când o citește și o recitește, când pleacă în viața Domnului.

Având în vedere că preotul nu poate avea o bogată bibliotecă personală pentru motivele expuse; având în vedere că biblioteca parohială nu cuprinde decât opere teologice insuficiente pentru o bibliotecă; ținând seama de faptul că biblioteca diecezană nu poate fi pusă la dispoziția clerului; mai apoi ținând seamă și de posibilități, am convingerea că s'ar putea veni în ajutorul preoșimii dornică de carte prin înființarea bibliotecilor protopopești la protopiatele unde nu există și prin complectarea bibliotecilor protopopești existente cu opere scrise în limbi accesibile preoșimii de azi.

Bibliotecile protopopești, al căror fond ar putea fi alimentat din cotizațiile preoșilor tractuali, rămân deocamdată singurele mijloace cari oferă preoșilor posibilitatea de a se instrui. — Când vom avea bibliotecile protopopești înzestrate cu opere teologice, științifice, literare, vom citi mult, mult mai mult ca astăzi; vom fi înarmați cu arma științei, vom avea o cultură generală, în sfârșit vom fi cum ni-se cade.

Această cultură ne va face să înțelegem că oricât vom studia tractatele de medicină umană și veterinară, niciodată nu vom putea stabili diagnosticul boalelor, de oarece în medicină greutatea cea mai mare constă în stabilirea diagnozei. — Așa mă asigură un medic cu multă bunăvoință.

În regretul nostru că nu vom putea fi pricepuți în medicină ne va consola cultura noastră care ne face să înțelegem că stabilirea diagnosticului depășește domeniul culturii generale, fiind o cultură specializată. La fel stăm și cu consultațiunile juridice.

În cele din urmă cultura noastră ne va face să înțelegem că vremurile romantice când preotul era și „doctor“, au apus pentru vece. Cel puțin așa ne dovedesc străduințele ce se depun pentru ridicarea satelor din punct de vedere sanitar.

Pr. Eugeniu Suciu

Misionarism creștin. Trebuie să spunem că impresia pe care a făcut-o în toamna aceasta asupra noastră P. S. S. *Nicolae Colan* al Clujului, cu prilejul sfințirii bisericii ortodoxe din *Sălcud*, a fost dintre cele mai bune. După cât s'a văzut, s'a putut crede cu temei că P. S. S. nu-i vestitorul vrajbei între frați, ci propovăduitorul păcii și al bunei înțelegeri.

Așa, l-am auzit dând sfaturi preoșimei de sub cărma P. S. Sale la o masă ce a avut loc cu ocazia pomenirii sfințirii de biserică. Și ne-am bucurat când l-am auzit vorbind așa pe Arhierul, care în prezent conduce — în calitate de ministru — cultele din România. Avem deci toată încrederea că P. S. Sa de fapt și este contra procedeelor de proselitism forțat și necinstit.

P. S. Sa — credem — nu aprobă jignirile ce se aduc bisericii noastre cu ocaziunea serbărilor naționale, când se caută a se împinge funcționarii uniți la servicii în biserici streine de credința lor, ori a ne declara streini de neamul nostru, pentru a cărui glorie și biserică noastră și-a dat partea de contribuție, o dată și are să o deie și în viitor.

P. S. Sa ne-a dovedit, cu ocaziunea spusă, că înțelege să ne respecte drepturile noastre și că dorește ca cele două biserici românești să meargă alături, cot la cot, — la munca pentru luminarea poporului, și prin aceasta la înălțarea nației. Și să dea Dumnezeu ca P. S. Sa, în toate acțiunile ce le întreprinde ca episcop și ministru să fie călăuzit de ideile ce le-a împărtășit preoșimei cu ocaziunea acelei sfințiri de biserică. Și să-l urmeze toți aceia cari până azi se desfăteau în a ne jigni cu orice ocaziune. Ar înceta harța dintre cele două biserici românești, care în loc să ne întărească, ne desbină și ne slăbește.

În mod cinstit și fără violență, mai curând s'ar putea ajunge la o armonie între bisericile surori, și apoi mai curând la o unire nu numai în simțiri ci și în lege. — Lucru ce-l dorim cu toții. (Pr. Ioan Cerghizan).

Momente înălțătoare. Mișcarea agristă își conturează tot mai bine obiectivele, prinde tot mai mult teren și activează tot mai metodic și mai intens. Despre voința de a progresa mereu în acest sens s'a putut convinge oricine Dumineca trecută la *Ocnele-Mureșului*, unde s'au întrunit în adunare generală membrii și credincioșii noștri din protopopiatul Ocna-Mureș. E poate unicul în Provincia Mitropolitană acest *Agru pe protopopiat*, a cărui primă adunare generală a deschis-o, printr-o frumoasă cuvântare, pâr. *Teodor Radu* dela Vințul de sus, pentruca să se continue apoi sub presiunea pâr. *Emil Pop*, protopop tractual. Dela Blaj au participat la această adunare (cărora i-a premers vecernia slujită de pâr. *Gavril Metea*) pâr. *Dumitru Neda*, care a și conferențiat cu acest prilej, și pâr. *Alex. Olteanu* dela Administrația Centrală capitulară.

S'au schimbat idei, s'au sugerat platforme de activitate și s'au ales *comitet nou*: Președinte: Dr. Victor Bogdan, notar public; vicepreședinți: Dr. Pinteș, controlor financiar și I. Moldovanu,

plinit cu exactitate, noi îl liberăm de vina și legătura tuturor acelor păcate cu puterea Atotputernicului și închinatului Duh, Amin“ (vezi *Martin Crusius*, *Turco Graecia*, Basilea 1584 p. 104 și *Arcudius*, *De concordia Ecclesiae occidentalis et orientalis*, Paris 1672, pag. 41—432)

6. *Sofroniu IV patriarh al Ierusalimului* 1573—1585, în 1585 a dat o indulgență *țarinei Arina*, (vezi *Kodoko*, *Litterae absolutoriae patriarcharum Hierosolymitarum*, în *Journal du Ministère de l'Instruction publique*, Petropoli, 1896, Iunie, pag. 278 și *Muraviev*, *Relationes inter Russiam et Orientem*, Petropoli, 1858, tom I p. 161 în rusește).

7. *Atanastu III Patelarul, patriarh al Constantinopolului*, în 1634 în epistola către țarul *Alexie Mihailovici*, zice: „Mie peregrinului tau, o țare, binevoește a-mi permite să pot tipări pentru curtenii tăi 500 de indulgențe. Căci când am venit mai întâi la Moscova, trecând printre Cazacii de peste Nipru, mulți Circasieni au venit la mine să se spovedească și au cerut dela mine indulgențe; cărora ca să îi ascultător, am trimis la Kew să se tipărească sus numitul număr de indulgențe. Și iată acum întorcându-mă la Moscova, Cazacii Zaporogiară, cer dela mine indulgențe. Deci binevoește, o țare!“ (vezi *A. P. Lebedev*, *Historia Ecclesiae graeco-orientalis sub dominatione Turcorum*, ed. 2 a, Petropoli, 1904, p. 715).

8. *Macarie patriarh al Antiohiei* în 1653—1658 a fost în țările române. În Târgoviște a intrat în Nov. 1653 și în Dumineca Orbului din 1654 la sfârșitul liturghiei, la cererea domnitorului Matei Basarab, a citit *indulgențe* asupra boierilor și țaranilor și asupra tuturor Munteșilor absenți. Iar muierile au luat indulgențe și pentru bărbajii lor. În 1666 a fost la Moscova, unde a dat o mulțime de indulgențe, cum se poate vedea în *Pergrinatio Macarii patriarchae Antiocheni in Russiam*, scrisă în limba arabă de diaconul Paul din Alep, însoțitorul patriarhului care istorie a fost tradusă în rusește de G. Murkos, Moscova 1896—1900. (Vezi și *W. Palmer*, *The Patriarch and the tsar*, London. 1872, 7. II). — În 1667 a dat o indulgență țarului *Alexie*; deasemenea a dat multe curtenilor și boierilor. Membriilor familiei țarului a dat 10 indulgențe scrise cu litere de aur, (vezi *Lebedev*, *Historia Ecclesiae graeco-orientalis sub dominatione Turcorum*, ed. 2 a Petropoli, 1904 p. 716—717, unde autorul mai spune că indulgențele erau un izvor foarte îmbelugat de câștig cu deosebire pentru patriarhii Antiohiei, unde a fost la început scaunul, 35—42 Capeteniei Apostolilor Petru).

(Va urma)

inv. dir.; secretar: I. Aldea, stud. univ.; casier: Leon Moldovan, inv. pens.; membri în comitet: S. Ref, notar-Uloara; Arghir Nemeș-Unirea; Simion Bogdan-Răsboeni; Sofron Dumitru-Ciunga; George Metea-Unirea (toți inv. directori). Din clerul tractual erau de față frații preoți: N. Ștefu-Decea; N. Galea-Inoc; Iuliu Pop Micoșlaca; Petre Hălmă-Noșlac; Iacob Târziu-Cistelu; Emil Mureșan-Silivaș, și pâr. Gavril Metea din Uloara de sus. — Incepută cu rugăciune această adunare a Agrului din protop. Ocna-Mureș, ce numără 730 membri, s'a încheiat tot așa: cu rugăciune și cântare religioasă. — Spor la muncă și binecuvântare!

Știri mărunte

Conferință episcopescă. Alaltăieri, Jol, toți înalții ierarhi ai Bisericii noastre române unite s'au întrunit la Cluj în conferința episcopescă, având să dezbate probleme însemnate, la ordinea zilei. Dela Blaj pe I. P. S. pâr. Mitropolit Alexandru I-a însoțit aci II. Sa Dr. Victor Macavelu, prepozit capitular.

Sf. Părinte în Vatican. Sâmbătă, în 29 Octomvrie c., Sf. Părinte a părăsit reședința de vară din Castel Gandolfo și a revenit în Vatican. Înainte de plecare a primit în audiență autoritățile locale, între cari era și multă altă lume. Marele Păstor a avut cuvinte calde de rămas bun pentru toți, îndeosebi pentru mulțimea mare de copii ce erau și ei de față, după care a împărtășit binecuvântarea sa apostolică tinerilor și bătrânilor, precum și căminurilor familiare și tuturor lucrurilor ce le aparțin. — Toată calea către Vatican a fost pentru mulțimile ce așteptau și ovaționau pe Vicarul Domnului prilej de manifestare a iubirii filiale ce poartă Părintelui obștească al dreptmărturisitorilor din toată lumea.

Nou ziar românesc la Cluj. Cu ziua de 29 Octomvrie c. a început să apară în capitala Ardealului un nou cotidian românesc: *Tribuna*. Director al acestui organ de publicitate e pâr. Ioan Agârbiceanu, canonic clujan și literatul cunoscut și apreciat de toată suflarea românească. Pornit la drum cu binecuvântări arhieresti și cu gândul de a sta în slujba păcii între frații învrăbiși pe atâtea motive, noul confrate ce poartă un nume vechiu și cinstit și are la cârmă o personalitate de talent și delicateță pâr. Agârbiceanu, îndrituie cele mai bune nădejdi. — Doamne ajută!

Sfințiri și binecuvântări de biserică. Pe răbojul acestor acte sfinte avem bucuria de a face noi creștături. — Mândrul lăcaș de închinare din *Grasna* (j. Sălaj) păstorită de pâr. Alex. Cădaru I-a consacrat Preasf. Valeriu al Orăzii. — Același lucru I-a făcut Prsf. Iuliu al Clujului la *Măndășurel* (j. Someș), unde păstorește pâr. Liviu Mureșanu. — În Secuime (protop. Tg. Mureș) pâr. Gh. Dănilă, canonic mitropolitan, a binecuvântat în zilele de 6 și 8 Noemvrie c., doue biserici: cea din *Chinari* (preot Eug. Păltineanu) și cea din *Bârdești* (pr. Ioan Belea). Cea dintâiu e clădire nouă, a doua e radical renovată, cu iconostas și zugrăveală nouă (pictor Ciupe). — Celor ce s'au ostenit și au jertfit pentru aceste sfinte lăcașuri de închinăciune: laudă! Iar lui Dumnezeu: mărire!

S'a sfârșit cu un abuz de putere? Ministerul Cultelor reglementase cu nr. 4588/1935, participarea tineretului premilitar la slujbele sfinte de Dumineca și din sărbători. S'au aflat însă elemente ce nu s'au prea sinchisit de dispozițiile ministeriale și au silit pe tinerii premilitari catolici să iea parte la liturghie ortodoxă, chiar și

acolo unde ei aveau biserică și preot slujitor de legea lor. Impotriva acestui abuz de putere s'a ridicat Preasf. Aug. Pacha, episcopul latin de Timișoara, intervenind în cauză la forurile competente. Și răspunsul n'a întârziat, căci după cum scrie gazeta *Magyar Lapok* (30, X. 38), episcopia latină a Timișoarei a fost înștiințată că autoritățile militare sunt obligate să respecte dispozițiile anterioare și numai în cazul acela pot duce tinerii premilitari de altă credință la slujbe religioase ortodoxe, când confesiunea respectivă n'are biserică în loc. Și în schimb ortodocșii, dacă n'au altă biserică la îndemână, pot asculta și ei sf. liturghie la biserica romano-catolică. — Vor lua act cu plăcere de această dispoziție și credincioșii noștri, cari încă au avut de suferit destul din pricina abuzului de putere semnalat mai sus.

Locale. Dumineca viitoare, a săptămânii IX după Înălțarea Sf. Cruci, va predica în catedrală pâr. Dr. Aug. Tatar, canonic mitrop.

— Marția trecută, de praznicul SS. Arhangheli Mihail și Gavril — ziua onomastică a Măriei Sale Marelui Voevod *Mihailu de Albaiulia* — după s. liturghie pâr. Dr. Victor Macavelu a slujit un *Tedeum*, în sobor de preoți. Au participat reprezentanții autorităților civile și militare, în frunte cu d. prefect al județului Dr. Traian Migia. Răspunsurile le-a dat corul Academiei de teologie, condus de d. prof. Ioan Florea.

— Măine, la „Bisericuță“ se va face introducerea pâr. Dr. Eugen Pop, preotul parohiei Blajul-de-sus.

Misiuni poporale. În zilele de 5—8 Noemvrie c. parohia *Hundorf*, păstorită de pâr. Emil Petri, a avut parte de sfinte misiuni poporale. Cu vestirea cuvântului mântuirii a ostenit pâr. Dr. Gavril Pop, prof. de teologie în Blaj. S'au înregistrat 350 aproprieri de SS. Taine. La ascultarea spovedaniilor au dat ajutor și frații în Hristos: Nobili, Pența și Teodor Petri. — Tot în *Hundorf*, de praznicul SS. Arhangheli, s'a ținut și *sinodul protopopesc* a districtului Dumbrăveni. Au participat 19 preoți, în frunte cu pâr. protopop Gh. Simu dela Dumbrăveni.

Pedeapsa fărădelegii. După cum e informată agenția *Sir*, în *Lisneu* (j. Ciuc) s'a petrecut zilele trecute o tragedie înspăimântătoare. Și adevărat un anume Iovan Béla, după ce pribegise prin străini vreme de 25 de ani, s'a reîntors la căminul părințesc cu agoniseală multă. A cerut însă găzduire fără să spună cine-i, cu gând să facă părinților o surpriză plăcută. Tatăl său, om hapsân, aflând că are bani mulți, s'a hotărât să-l ucidă, ca să-l jefuiască. A trimis deci deacas pe bătrîna și, într'un moment binevenit, a lovit cu securea în cap pe fiul său lungit pe pat de oboseală. Reîntorcându-se bătrîna acasă, și-a recunoscut fiul și, în desnădejdea ei, s'a aruncat în fântână iar ucigașul, când și-a dat seama de ce a săvârșit, a înebunit. — Pedeapsa păcatului este, uneori, imediată și cumplită.

† **Simeon Belea**, parohul Săpânței (eparhia de Nord) protop. onorar, a trecut la cele veșnice în ziua de 6 Noemvrie c., în anul 76 al vieții și 46 al preoției sale cinșite. — Facă-i Cel de sus parte cu dreptii săi!

Telefonul „Unirii“

„Starmă-Platră“, București. Nu cunoaștem pe Pâr. Andrei I. Eftimie din Lunca Bradului. Nu-i discutăm intențiunile care pot să fie foarte bune. Nu ne poate supăra nici scrisul lui: omul scrie așa cum știe; și se vede de departe că e adus de te miri ce vânturi pe meleagurile ardelenene pe care nu le cunoaște. — Știm însă că „Starmă-Platră“ e o revistă serioasă, care cunoaște niște realități românești și nu lasă pe orice agramat să se creadă îndrăgitor și să dea lecții ilariante de „solidaritate românească“ pe care o tulbură chiar el cu alții elusdem farinae. — Este în interesul revistei să controleze scrisul colaboratorilor!

B. Cluj. — Redacția *Unirii* blăjene — scrie dom' Matei în a sa *Renăștere* ortodoxă — perseverează în pă-

catul telefonului răsuflat. Preacucerul ține să de-nunțe acest păcat al nostru tocmai la... *Posta redacției*. priceperea Sf. Sale, atâta doar' că îi zice altfel. Inoc, mic de dorit. — În al său „telefon“ de contrabandă, reacredință iezuită. De ce, mă rog? Nu vrea să recreeze realitate nici nu face alta decât scrie mereu împotriva serie întregă de titluri de articole apărute în „Unirea“. „Congresul dela Baia-Mare“, „Catholicismul în România“, „Necesitatea argumentului folkloric în manualele de religie“ etc. — În felul acesta, de sigur, ar fi putut conține la infinit, reproducând fără alegere titluri tuturor articolelor noastre. Cititorii „Renășterii“ nu au „Unirea“ și nu-l pot controla pe dom' Matei. Dacă dănsul zice sigur așa trebuie să fie. Această procedură a lui dom' Matei nu e, firește, nici „degustătoare“, nici de „credință“, nici „iezuită“. Ci e, simplu, a d-sale. Iovățată metodă: reproduc însuși textele incriminate, pe care apoi le combat. De ce nu ne face dom' Matei această plăcere: să reproducă textele criminale, nu titluri de articole necunoscute cititorilor săi! Ori atunci să și aboneze toți cititorii și la „Unirea“, ca să poată vedea cu toții grozăviile pe care le scriem. Una ori alta din aceste două metode trebuie să le accepte. Altfel procedura d-sale rămâne neserioasă. Și nu tocmai cinșită!

P. Reghin. Mărturisim că numai din vina noastră n'am înțeles până acum rostul unei episcopii ortodoxe în Maramureșul unit. Dăm slavă lui Dumnezeu care a făcut să ne cadă în mână „Universul“ din 30. 10. 38, cu articolul „Ortodoxia în Maramureș“ scris de Pr. Vasile Gh. Popă din Sarasău. Când l-am citit, s'o făcut tainic odată lumină mare în sufletul nostru și am înțeles dintr-o adevăruri pe care nu este slobod omului a-le grai. (Că dacă le-ar spune, s'ar supăra autorul și dom' Matei ar țipa îndată că a fost înjurată ortodoxia). Reținem, deci, cu smerenie, întocmai și fără comentariu, ne-pătrunsa filosofie care arată misiunea ortodoxiei în Maramureș: „Dacă sufletul individual — scrie Pr. V. P. — este atât de tainic încât vor rămâne zadăroare toate tentativele de a-l lămuri, ale pseudo-savanților, ce sânt ispititi să-l confunde din neștiință sau, din diavolie, cu conținutul ponderabil al sferei craniene, cu cât mai tainic și mai nepătruns este ceia ce se cheamă „suflet colectiv“. O pipăire nevăzută de antene, o potrivire înceată și nesgomotoasă, o corespondență subtilă și imaterială între inimă și inimă, o ajustare reciprocă, o germinare îndelungată, o adaptare la centrul de greutate al întregului... și așa într'o bună zi, copleșit de mirare, te trezești că ceia ce părea individual, fără aderențe la destinul central al neamului, a prins consistență, a devenit omogen, cald și se revărsa în valuri de nezăgă-zuit. — Așa e cazul cu ortodoxia din Maramureș“. — Nu e așa, că V-ați lămurit deplin acum și Sf. Voastră?

I. Cluj. Confirmăm primirea abonamentului pe anul curent.

D. Budinț. Chităm primirea abonamentului pe 1938.

V. Bezzed. Am primit 200 Lei, abonament pe 1938.

T. Lugoj. Confirmăm primirea abonamentului pe o jumătate de an.

N. Mintia. Am primit abonamentul pe 1934.

Cereul catolic, Oradea. Am primit abonamentul pe jumătatea a doua a anului curent.

R. Sănnicovă. Am primit abonamentul pe 1936.

C. Sighet. Am primit abonamentul pe anul curent.

Oficiul parohial Sănmărtinul de câmpie. Chităm primirea abonamentului pe o jumătate de an.

B. Teocul de jos. Confirmăm primirea sumei de Lei 200, abonament pe 1938.

Ch. Sângerz-băi. Am primit 400 Lei, abonament pe 1936 și 1937.

Administrația Centrală Capitulară, Blaj

Nr. 2095—1938.

Licitație publică

Se vor vinde prin licitație publică lemne cu delnița, după cum urmează:

1. În ziua de 22 Noemvrie la pădurea fondului Laday dela Valea Lungă, numită „Valea podului“.

2. În ziua de 23 Noemvrie, la pădurea f. Vancea din Sănmiclăuș-pădure, numită „Berc“.

3. În 25 Noemvrie la pădurea f. Băzilitan dela Bucerdea grănoasă, numită „Stălini“.

4. În 28 Noemvrie, la pădurea f. Semlinariu Săncel, numită „Valea mică“.

5. În 5 Decemvrie, la f. Laday, pădurea „Bord“ Săncel, și

6. În 9 Decemvrie la pădurea f. Vancea dela Căpâlna de jos. — Licitația se va începe

la orele 9 a. m. Plata se face la fața locului.

Blaj, la 7 Noemvrie 1938.

Adm. Centr. Capitulară:

G. Dănilă

administrator capitular